

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΞΕΝΙΚΩΝ ΡΗΣΕΩΝ

« Si vis pacem, para bellum »

Τὸ ῥωμαϊκὸν αὐτὸ λόγιον, τὸ τόσῳ γνωστόν, καὶ τοῦ ὁποίου συχνότατα ἐγένετο καὶ γίνεται χρῆσις, ἀπαντᾶται καὶ παρὰ τῷ Δίῳνι τῷ Χρυσοστόμῳ ἐν τινι λόγῳ αὐτοῦ «Περὶ Βασιλείας», ἔχον ἐπὶ λέξει οὕτω: «Τοῖς κάλλιστα πολεμεῖν παρεσκευασμένοις, τούτοις μάλιστα ἔξεστιν εἰρήνην ἄγειν». Ἀλλὰ τὸ αὐτὸ περίπου ἀπόφθεγμα εὐρίσκομεν, τετρακόσια ὅλα ἔτη προγενέστερον, παρὰ Θουκυδίδῃ (I. Α'. 3.) ἔχον ὡς ἑξῆς: «Ἐκ πολέμου» εἰρήνην μᾶλλον βεβαιοῦται». Ἀλλὰ καὶ τῆς γνησίας ἐλληνικῆς ταύτης ῥήτρας τὴν ἡγῶν εὐρίσκομεν καὶ παρὰ τῷ Κορνηλίῳ Νίκωνι (Βίος Ἑπαμ. 2. IV. 3) ἔχουσαν ὧδε: Paritur pax bello».

« Bis dat qui cito dat »

Ἡ φράσις αὕτη, ἣτις μετεμορφώθη ἐξελιχθεῖσα εἰς «Qui donne tôt, donne deux fois» προφανῶς φαίνεται ἀπηχοῦσα τὴν ἐλληνικὴν: «Διττὴ ἢ χάρις ταχέως γενομένη». Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἡ ῥήτρα αὕτη φέρεται παρεμφερῆς καὶ παρὰ τῷ Λουκιανῷ (Ἐπιγραμ. 7.) ὡς ἑξῆς: «Ὡκεῖται χάριτες γλυκερώτεραι». Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ λατινικὴ ἀποδίδεται εἰς τὸν Σενέκαν, κατὰ αἰῶνα προγενέστερον τοῦ Λουκιανοῦ, δύσκολος ἀποβαίνει ἡ ἐξακριβώσις τῆς ταυτότητός της.

« Quid leges sine moribus valent ? »

Ἡ ῥῆσις αὕτη (= Τί ἀξίζουσιν οἱ νόμοι ἄνευ τῶν ἠθῶν;) πιθανὸν νὰ εἶναι μετάπλασις ἄλλης παραπλησίας ῥωμαϊκῆς τῆς «Pessimae reipublicae plurimae leges». Ὑπενθυμίζει δὲ τὴν αὐτὴν, τροποποιημένην κάπως, φράσιν παρὰ Κικέρωνι: «Quis proficit in litteris et deficit in moribus, plus deficit quam proficit. (= Ὅστις προχωρεῖ εἰς τὰ γράμματα καὶ ὀπισθοδρομεῖ εἰς τὰ ἦθη, περισσότερον ὀπισθοδρομεῖ ἀντὶ νὰ προχωρῇ). Ἀσφαλῶς ὁμως,

ὡς ἀπαύγασμα ἀπὸ φωτεινῆς ἐστίας, ἐκ τῆς παρ' Ἰσοκράτει
(Ἀρεοπαγ. 184. α.) ἐχούσης οὕτω: «Οὐ τοῖς ψηφίσμασιν, ἀλλὰ
τοῖς ἦθεσι καλῶς οἰκεῖσθαι τὰς πόλεις».

«*Similis simili gaudet*»

Καὶ τὸ λόγιον τοῦτο ὑπενθυμίζει ἐπὶ λέξει σχεδὸν τὸ ἐλληνι-
κόν: «Ὅμοιον ὁμοίῳ ἡεὶ πελάζει», ἀντίστοιχον τοῦ ὁποίου εἶνε
καὶ τὸ δημῶδες: «ὅμοιος τὸν ὁμοιο ἀγαπᾷ». Ἀλλὰ, καὶ ἂν ἀμφι-
σθητηθῇ ἡ ἐλληνικὴ αὐτὴ προτεραιότης τοῦ ὀητοῦ, τὴν ἐξασφα-
λίζω ὅμως ἀκεραίαν σχεδόν, οἱ παρ' Ὀμήρῳ (Ὀδυσ. P. 218)
σχετικοὶ στίχοι

« κακὸς κακὸν ἡγηλάζει
ὥς αἰεὶ τὸν ὁμοῖον ἄγει θεὸς ἐς τὸν ὁμοῖον».

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Ὁ Ἀλέξανδρος, θαυμάζων τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὴν ἐντιμον πε-
νίαν τοῦ Φωκίωνος, τῷ ἐπεμψεν ἑκατὸν τάλαντα ὡς δῶρον, ἦτοι
600,000 δραχμῶν.

— Διὰ ποῖον λόγον μοῦ τὰ προσφέρει; ἡρώτησεν ὁ Φωκίων.

— Διότι, τοῦ ἀπεκρίθησαν οἱ ἀπεσταλμένοι, μόνον σέ ἐξ ὧλων
τῶν Ἀθηναίων νομίζει ἀγαθὸν καὶ ἐνάρκτον.

— Τότε ἄς με ἀφήσῃ νὰ εἶμαι τοιοῦτος, ἀπήντησε καὶ ἀπέ-
κρουσε τὴν προσφορὰν.

* *

Ὁ Σωκράτης, γεγηρακῶς ἤδη, ἀσθενήσας κάποτε ἡρωτήθη πῶς
αἰσθάνεται τὸν ἑαυτὸν του.

— Περιφῆμα! ἀπεκρίθη. Ἐάν μὲν ζήσω, θὰ ἀποκτήσω περισσο-
τέρους ὀπαδοὺς· ἐάν ἀποθάνω, θὰ ἔχω περισσότερους ἐγκωμιαστάς.

* *

Ἐστάλη ποτὲ ἐξ Ἀδδηρῶν πρέσβυς πρὸς τὸν Βασιλέα τῆς Σπάρ-
της Ἄγιν, πρὸς τὸν ὁποῖον ὠμίλησε διὰ μακρῶν ὑπὲρ τῶν συμ-
πολιτῶν του.

— Τίνα λοιπὸν ἀπάντησιν νὰ φέρω εἰς τοὺς συμπολίτας μου;
ἡρώτησε συμπεραίνων ὁ Ἀδδηρίτης.

— Ὅτι σοῦ ἐπέτρεψα νὰ ὁμιλῇς τόσῃν ὥρᾳ χωρὶς νὰ σέ δια-
κόψω! τοῦ ἀπήντησεν ὁ Ἄγιν.